

Лобши Сада

Број 22-23-24

Главни и одговорни уредник
ДУШАН ЧАМПРАГ

Краља Петра 3.

За власника и издавача одговара
ДУШАН ЧАМПРАГ

Година XIII

I СЛЕТ И УТАКМИЦА ПЕВАЧКИХ ДРУШТАВА ЖУПЕ „И. БАЈИЋ“



Његово Величанство Краљ Петар II

Компоненте чији се крајњи збир као резултат одражује у култури једнога народа чине уметности у првом реду, јер Уметност налази повољно тло за развитака и опстанак само међу народима где влада благостање и где је Просвета своје коренове дубоко у све слојеве Народа раширила.

Међу Србима нарочиту улогу имала је Војводина све до недавна, као колевка српске уметности и књижевности. И док се дивимо делима Даниела, Чешљара, Стефановића, Алексића, Симића, Радонића и осталих мајстора кичице, узалуд ћемо тражити музичка дела еквивалентне вредности, а која би била доиста величанствена.

Сву потребу свога музичког изражавања Срби су у XIX веку имали у својој величанственој црквеној музици, и разумљиво је, да су се из чисто религиозних мотива оснивали црквени певачки хорони, који су били

у исто време и чувари и расадници и Српства и Православља. Из тих скромних хорона примили су дубоке импресије и инспирације готово сви наши композитори до најмлађих. Из тих хорона истакла су се светла имена Корнелија Станковића, Аксентије Максимовића, Јосифа Маринковића, Мите Топаловића, Исидора Бајића, Петра Краљчевића, Миленка Пауновића, Петра Коњевећа и других немира на пољу српске музике.

Данас, када су сакупљени сви хорони из певачке жупе Бајић, да на концертном подију покажу резултат свога рада, да одмере у најплеменитијој утакмици своје снаге између себе, морамо сви да се са највећим пијететом у нашим душама сетимо свију светлих имена наших композитора, и да им одамо једно признање, да су доиста сваки по својем најдубљем уверењу савести неуморно радили и раде Музи-

ком на народном просвећивању.

Певачице и певачи положиће лавор венце на гробове Исидора Бајића, Јосифа Руњанина и Чика Јове Змаја у знак да ће њихова успомена бити вечна у срцима свију Срба. Споменуће се, да су Срби из Војводине у изградњи југословенске музике дали славне немаре, чија су имена овековечила њихова дела.

Читави низ генерација пред њима није могао ни помислити на оснивање хорона, и неговање уметничке песме, али је и тада песма била за наш народ од особита значења за његово одржање, подизање националне свести и неговање витешког духа. Уз песму многи наш херој положио је свој живот на олтар отаџбине, она га је крепила да не падне у очајање у вековној борби са дин-душманима и да из те борбе изађе као победник. Важност песме за одржање нашег народа нај-

лепше је изразио бесмртни чика Јова Змај речима:

Хај што Срби јоште живи,
Крај свих зала;
Песма га је одржала —
Њојзи хвала!

Сакупљени певачи и певачице даће израз непоколебиве верности и љубави високом покровитељу Јужнословенског певачког савеза Њ. Вел. Краљу Петру II, а одаће и захвално признање покровитељу слета Бану Дунавске бановине Господину Светиславу Пауновићу, који је са највећим разумевањем помогао настојања и рад управног одбора певачке жупе Бајић.

Српска Атина поздравља све сестре и браћу певаче са срдачном добродошлицом, очекивајући да ће са постигнутим резултатима певачка друштва са још већом енергијом и еланом пропаговати песмом Народно Јединство и ширити Музику у најшире народне слојеве, јер то захтева дух данашњег времена.

Сестре и браћо „добро нам дошли“!



Г. Светислав Пауновић, бан Дунавске бановине покровитељ првог слета и утакмице певачких друштава Жупе „И. Бајић“

Певачка Жупа „И. Бајић“

Ако је музика мерило културе једнога народа, Југославија би на лествици која показује до којег је степена достигла у њој уметничка хорска песма, стајала негде на средини. Далеко испред нас је одмакла Чехословачка, где се



Милош Јојкић,
I секретар певачке Жупе „И. Бајић“

хорска песма много више цени и негује и где је извођење хорске песме на завидној висини.

У самој пак Југославији хорској песми не обраћа се свуда једнака пажња. То се види већ и из чињенице, да од 450 певачких друштава колико имамо у целој држави више од половине отпада на Словенију и Војводину. Словеначка и војвођанска певачка друштва чине гро певачких друштава Југославије, а што је најважније из тих провинција малтене сва друштва припадају Јужносло-



Светолик Пашћан-Којанов,
I артистички вођа Јужнословенског певачког савеза

венском певачком савезу, који чврсто стоји на становишту националног јединства јужнословенских племена, Словенаца Хрвата, Срба и Бугара.

Слично организацији соколства, Јужнословенски певачки савез подељен је на Певачке

жупе, којих има 16. Рад њихов је неједнак; неке су веома активне, а има их које постоје само на папиру.

По својој раду, нарочито задње две године истиче се Певачка Жупа „И. Бајић“ са седиштем у Н. Саду, која обу-



Милица д-ра Моча,
претседница певачке Жупе „И. Бајић“

хвата пола Бачке и пола Срема — од Хоргоша до Сремске Митровице. У овоме крају услони за хорски рад су много повољнији но у другим Жупама, пре свега стога, што су насеља већа. Мало је места испод 3.000 душа, па је зато и разумљиво да скоро свако место код нас има Певачко друштво.

Но рад тих друштава је веома различит. Поједина друштва још стоје на најнижем ступњу хорског рада, задовољавајући се с тим да о празницима поје на литургији и отпевају у важнијим приликама коју песму. Друга пак друштва су несравњено одмакла, приређују стално концерте, а на репертоару њи-



Олимпије Поповић,
потпретседник певачке Жупе „И. Бајић“

хову налазе се и модерне наше хорске композиције.

Сматрало се да је прва и основна ствар за неговање хорске музике створити солидан кадар хороваца, па је наша Певачка жупа године 1930 одржала под управом гг. Свето-

лика Пашћана и Павле Јефтића први тецај за диригенте.

Међутим поред свих способности диригента, њихова прегнућа и воље за радом, хорски рад стварно тешко напредује. Тешко пак напредује у првом реду стога, што се тај рад код нас мало цени. Најбољи доказ су зато очајно празне сале при концертима. У том погледу једнаки су град и село. Док се на пр. на фудбалске утакмице, где се често ломе ноге и лупају главе, долази специјалним возовима и аутомобилима са стране, на концерат мало ко ће поћи, па ма концертирао и најбољи хор на свету. Ову оптужбу слушамо толико пута из редова певачких, а исто тако слушамо и онај уобичајни изговор и извину за недолазак на концерат: да слушалац музику „не разуме“, као да треба бити филозоф па да се може уживати у музици; као да је музика ствар разума. — Лепа песма сама по себи осваја човека, потреса га из дна душе, пречишћује његове осећаје, уздиже га изнад земног каља; ваља је само слушати, хтети чути, а не избегавати.

Недовољно цењење хорске песме узрок је оној финансијској невољи, која тишти толико наша Друштва. Члански доприноси, покривају једва насунуше издатке друштава на ноте и папир, а са тешкоћом се плаћа допринос Савезу и Жупи. Разуме се да услед тога ни рад Савеза не може да даде оне резултате, нити да Савез даје директиву у раду друштава.

Задње две године, од како на челу Жупе стоји г-ђа Милица Моч, и од како је дужност секретара примио на себе г. Милош Јојкић, Певачка жупа „Бајић“ прикупља у Савез све више друштава, истима даје потребне нотне партитуре, испомаже их колико год је могуће, тако да зачлањена друштва знају већ ради чега су у Савезу.

Кроз који дан излазе из штампе хорске композиције И. Бајића а ускоро приступиће се издавању музичких дела Остојића, Крањчевића и др. за чега је Жупа осигурала већ потребна средства.

За ширење хорске песме и подизање хорова на виши уметнички ниво ништа боље не делује од певачких смотри, на којима се могу чланови научити једни од других шта је дисциплина, шта је динамика и лепа вокализација, а и саме хороваће упознати како други интерпетирају исту композицију. Те смотре су дакле најбоља школа за певаче и хороваће, а уједно одатле се носе незаборавиме успомене.

Певачи! Будите поносни што учествујете на данашњој хорској смотри, где ћете се упознати са онима који гаје исте идеале као и ви; који теже да путем песме оплемене срце човека.

Не будите зато неспокојни, што не може сваки првак бити; јер то и није смисао утакмице, него је смисао њезин у томе, да нашем раду даде још више полета и маха.

Српско занатлијско певачко друштво „Невен“, Нови Сад



„Невен“ на Опленцу приликом поклонственог похода
28. X. 1934 године

Крајем прошлог века у редовима новосадских занатлијских омладинаца и угледних занатлија поникао је жеља за оснивањем занатлијског певачког друштва, које би гајило српску песму. Оснивање оваквога друштва Аустро-Угарске власти нису гледале са симпатијом, па су чиниле сметње око одобрења правила тако, да су иста тек 1900 године била потврђена.

Први дедениј друштвеног рада био је плодан; број чланова порастао је нарочито 1911 године, када је достигао импозантну цифру од 80 певача.

Исте године „Невен“ је учинио турнеју у Смедереву, Бели Цркви, Ковини и Београд. На тој турнеји постигао је „Невен“ поред моралног и леп материјалан успех, а чист приход од турнеје у износу од 5000 круна дарован је Српској Православној Великој гимназији и Вишој Девојачкој школи.

Пре светског рата „Невен“ је још у неколико махова гостовао у Србији, што је за оно доба значило несумњиво национални подвиг. Јасно је, да такав рад није могао бити по вољи аустро-угарским властима и ове су одмах по објави рата

1914 године „Невен“ растуриле. „Невен“ је у то време био једно од наших најбољих певачких друштава што најбоље сведочи утакмица певачких друштава у Сомбору 1914 године, на којој „Невен“ под вођством г. Ђорђа Гајина, односи трећу награду.

Одмах по ослобођењу стари чланови „Невена“, који су остали после рата у животу, по своме повратку својим кућама приступили су ускрсавању „Невена“ и континуитет рада од тада није прекидан. Године 1925 „Невен“ је прославио 25-годишњицу свога рада којом приликом је освећена друштвена застава дар господина д-р Гедеона Дунђерског, велепоседника. На тој прослави узело је учешћа преко 20 хорова са стране и из Новог Сада.

На утакмици певачких хорова у Сомбору године 1926 „Невен“ је под вођством г. Павла Фигуровског, однео прву награду.

Године 1927 „Невен“ гостује у Сарајеву, Мостару и Дубровнику. Шабац је посетио „Невен“ у два маха и то 1923 и 1930 године, а 1933 године Крушевац.

Од свога осnutка до данас „Невен“ одржава годишње две забаве и то, традиционалну на други дан Православног Божића и на дан друштвене славе о Ђурђев дану. „Невен“ данас ужива глас једног од најсолиднијих и најактивнијих певачких друштава у Новом Саду и броји леп број добротвора утемељача и помагача. За редовно појање недељом и празницима у оvd. православним храмовима Српска православна црквена општина у Новом Саду даје друштву годишњу субвенцију.

Први хоровања „Невена“ био је Јован Јудл, затим, Ј. Верштајн, Д. Хруза и Исидор Бајић, Чех Е. Драгон, Ђорђе Гајин. Данас друштво има два хорова г. Фигуровског Павла за црквену музику и г. Шијаков Ђорђа, за световну музику. Опажа се напредак хора нарочито у артистичком погледу од када је хор под управом г. Шијаковог.

Претседници овога друштва били су гг. Ђ. Михајловић, Сава Стојковић, Гига Латинчић, Јован Живојиновић, професор, под чијим је претседништвом хор нарочито напредовао, вредно радио и постигао видне резултате, те д-р Бранислав Борота, а данас на челу управе друштва стоји протонамесник-парох Алимпије Поповић, који друштво води са нарочитим успехом кроз садашњи музички живот.

Списак чланова „Невена“-а: Мрђан Ђурђа, Шевић Видосава, Јовичин Крста, Варга Јелисавета, Станковић Даница, Благојевић Милица, Радовановић Радмила, Буковенска Ема, Урошевић Јулка, Урмановић Катица, Мирковић Десанка, Ракић Анкица, Лучић Ђурђинка, Лепшић Нада, Михајловић Стана, Иванић Катица, Лемајић Злата, Босак Софија, Насић Вида, Максимовић Ружа, Чавић Вукица, Додић Ђурђинка, Мадачки Анка, Аларгић Јелена, Васић Надежда.

Алимпије Поповић, Васић

Кратак историјат Српске црквене певачке друштине у Срем. Митровици



Митровацка Српска црквена певачка дружина

Српска црквена певачка дружина у Срем. Митровици основана је 1865 год. Први претседник био је угледни грађанин митровачки Павле Панајотовић. Почети рада Друштине су везани за рад Српске грађанске читалице, јер су обе установе стајале на заједничком фронту националне борбе за чување имена и права на живот. Занимљиво је поменути да је први и вишегодишњи потпретседник Друштине био католички капелан Живко Одић. То је речит доказ свести о народном јединству.

У прво време Дружина, која је под окриљем Православне црквене општине, негује само црквену музику, али доцније, са развикома наше световне музике, и ова Дружина култивирала уметничку хорску музику. Како су хоровања углавном били Чеси (Волф, Јудл, Жличар, Холуб), то је нарочито много обрађивана чешка хорска музика. Тада су давале и оперете: 1897 изведена је весела игра се певањем „Пркос“, а 1895 год одломци из „Кавалерија Рустикана“ и „Продана невеста“. 1882 год. Дружина је узела учешћа на прослави 30 год. I. београдског певачког друштва, у Београду. 1889 год. у заједници са хрватским певачким друштвом „Надом“ из Митровице, Дружина је приредила концерат у корист оснивања Медицинског факултета у Загребу. 1897 год. приредила је Дружина концерат у Шапцу и појала том приликом и у цркви; прелаз у Србију тада није био лак. 1899

Јовица, Швабјанков Војин, Чавић Груја, Грујић Душан, Станировић Петар, Поповић Пера, Шилић Витомир, Максимовић Тодор, Панков Сава, Станић Фрања, Станковић Ђурица, Крстоношић Тоша, Гранић Радован, Белобрк Пера, Давидовац Здравко, Ђурић Радисав, Поповић Никола, Мадачки Бохумил, Мирковић Јоца, Папић Милош, Радојчић Славко, Шевић Милан, Симић Јован, Исаковић Јован, Мор Стеван, Плавшић Живко, Крив Милорад, Мађашевић Бошко, Павлов Трифун, Васић Лазар, Милић Аца, Моравић Бура, Марцикић Марко, Грујић Вока, Богојевац Слободан, Лучић Паја, Хрњковић Ђорђе, Танкосић Кузман, Ракић Гавра.

год. Дружина је учествовала на прослави Змаја Јовановића Јована у Загребу као једино певачко друштво са стране и том приликом предала слављенику диплому почасног члана. 19 јула 1907 на утакмици певачких друштава у Земуну добила је Дружина за одлично певање „сребрну палицу за дириговање“. — 11 јула 1907 год. Дружина је појала у Београду у цркви свете Ружице у београдској тврђави, а служби су тада присуствовали Блаженопочивши Краљ Петар I Велики и Њ. В. Принцеза Јелена, који су били тако задовољни певањем Друштине да је она после литургије позвана у Двор и богато почашћена. — Дружина је била заступљена и при свечаној предосу Вукових костију у Београд. О Духовима 1914 год. Дружина је учествовала на утакмици српских певачких друштава у Сомбору. Тада је друштвени хоровања био пок. Петар Крајчевић, музички стваралац несумњивог талента.

Редак је, одиста, пример толике љубави према друштву и фанатичке вере, којом је био продахнутцео његовац Крајчевић је индетификовао рад и напредак Друштине са својим личним радом и напретком и отуда Дружина за време његова вођства доживљује своје „златно доба“. Ни за време самога рата рад у Дружини није сасвим престајао. Истина, аустриске власти беху растуриле Дружину и спалиле њену заставу, али Крајчевић сакривен у подруму тадашњег претседника Ђорђа Петровића, компонује своје најлепше ствари: „Присен“, „Телал виче“ и др., и сакупља чланове. — После Ослобођења и Крајчевићеве смрти (1919 год.) рад Друштине добија нарочити полет 1924 год. када за хоровања долази г. Јозеф Влах Врутички, музичар високе даровитости. Концерат којим је Дружина под његовом управом приредила о Ускрсу 1925 год. у Шапцу, претставља један од најлепших и најпуниних успеха Друштине. Међутим, већ идуће 1926 год. г. Врутички напушта Дружину и одлази за диригента филхармоније у Дубровник, где му се пружа шире поље рада.

1930 год. Дружина је суделовала на прослави „Јединства“ у Котору. 1931 учествује Дружина на прослави Срп. цркв. певачке друштине у Сомбору и такмичи

ЗА ДАМЕ

Imprimè

У КРАСНИМ ДЕЗЕНИМА
ЗА ГОСПОДУ
ВЕЛИК ИЗБОР МУШКИХ
ШТОФОВА

ЗА ВРЕМЕ ФЕСТИВАЛА 10% ПОДУСТА

С. М. ДУНЂЕРОВ

НОВИ САД, ПОРЕД БАНСКЕ ПАЛАТЕ

се у I категорији, под дириговањем г. Милана Бајанског и добила V награду „сребрни пехар“: — 10 августа 1935 год. Дружина је приредила концерат у Аранђеловцу. — 25 августу 1935 у Ковиљачи. — 19 октобра исте године Мокрањчев концерат у Срем. Митровици.

Дружина прима новчану помоћ од Српске православне црквене општине.

Хоровања одређени му хонораж не узима, него исти ставља у друштвени фонд из којег се финансирају екскурзије друштва.

Претседник друштва је г. д-р Никола Радојевић, хоровања г. Бранко Адамовић, чланови:

Сопрани: Бастић Мара, Будошан Мара, Вукмир Нада, Давидовић Мила, Ивезић Љубица, Михаиловић Мара, Релић Стевка, Симаковић Савета, Трајковић Мила, Удицки Косара, Цветков Гина.

Алти: Билић Ангелина, Јакшић Ана, Марић Перса, Михајловић Јованка, Новаковић Вера, Радосављевић Мерима, Симаковић Владислава, Трајковић Мица.

Тенори: Давидовић Стева, Билић Стева, Јовановић-Марковић Љубиша, Кулић Јован, Милованчев Раша, Новаковић Бошко, Марић Никола, Поповић Радомир, Страцениски Живко, Стојковић Влада, Марковић Мирко.

Басови: Блаженчић Крста, Бреберин Федор, Георгијевић Милош-Шаца, Будошан Никола, Ваконовић Спаса, Јеловац Владан, Лазаревић Јован Котур Сава, Корим Андра, Малетић Д-р Слободан, Мирчета Ђорђе, Николић Јован, Николић Павле, Орлић Бранко, Пејић Светозар, Стојановић Паја, Максимовић Бошко, Стојковић Паја, Жарко, лић Бранко, Златалик Драго, Шкрић Милан.

Последње сезоније
новјетете у свим бо-
јама и најмодернијим
фазама можете на-
бавити у познатом
салону

МОДНИХ ШЕШИРА ЗА ДАМЕ

МАРА ГРЧИЋ

ПЕТРОВГРАД — НОВИ САД

Кат. порта — Телефон: бр. 30-21

Српско певачко друштво у Товаришеву

Ово певачко друштво основано је 1896 године. При оснивању устројен је мушки хор.

Како су међу оснивачима и певачима били заступљени и ратари и занатлије, друштво није добило обележје ни ратарско ни занатлијско, него само Српско певачко друштво и тај назив носи и данас.

Први хоровађа друштва био је учитељ Црнојачки Страхиња, који је радио са мушким хором до 1899 године. Године 1899 устројен је мешовити хор, који је водио учитељ Вукотић Лаза до 1901 године. Рад ових хорова у главном сводио се на литургију и певање при богослужењима. Одласком Вукотића Лазара у Стари Футог и и разудајом већине чланица престао је мешовити хор, а мушки хор је примио учитељ Милан Чешљар, који је поред литургије обрадио и световне песме, које су певане при приредбама, а неке од њих сачуване су и данас и старији их у датим приликама певају сећајући се на своје младе дане.

Године 1903 одласком учитеља Чешљара Милана прима по нужди Вучетин Бока, баштован, садањи претседник, који са хором ради како зна, као самоук, а главни помагач му је Божић Панта, садањи потпретседник, који и сада и ако је прешао 52 годину ради као активни члан.

Овако устројено друштво на челу са самоуком хоровађом, баштованом, радило је све до 1911 године. Часови певања оджавани су и по приватним кућама како се и када могло. У овом периоду хор је окупио у селу најбоље гласове и имао је у раду успеха.

Доласком у Товаришево учитеља Стефановића Жарка 1911 године поново је устројен мешовити хор, а учешћем и радом пок. Паланачког Стевана, учитеља, устројен је и позоришни отсек. Сва два млада учитеља радила су предано и са вољом, али их је светски рат спречио у даљем раду.

За време рата у колико је то било могуће за богослужења хор од млађих недораслих за војску водио је пок. Светислав Стефановић брат Жарка Стефановића.

По Ослобођењу и Уједињењу друштво поново води Вучетин Бока и са успехом га је осувао од свих политичких и партијских трзавица. Овај хоровађа иако самоук, компоује песме у народноме духу, које је друштво изводило не само у месту него и на страни.

Све до 1928 године друштво је водио и на окупу држао Вучетин Бока садањи претседник, а од 1928 године хор води Озрен Бингулац учитељ. Друштво ради у мушком хору и чини приредбе и у околини, а 1930 године устројаца се мешовити хор, који ради преко године када нема сезонских пољских послова и поред песме обрађује и позоришна дела.

Од 1928 године до данас друштво је поред редовних у месту давало и на страни приредбе и то: у Кулшину, двапут у Старој Кањижи, двапут у Обровцу, двапут у Бачу, у Ладићу, двапут у Силбашу, двапут Парагама, у Бачкој Паланци. 1935 године маја месеца било је у Шумадији, 16 маја имало је радио концерт у Београду, 17 V одржало је помен Краљу Уједињитељу на Опленцу, а 18 маја одржало концерт у Смелеревској Паланци. Године 1936 марта 21 и 22 било је у Борову, приредило концерт и учествовало са творничким певачким друштвом „Радник“ на литургију у Борову. Маја месеца о. г. било је у Колубари а 16 маја о. г. имало је по други пут радио концерт у Београду. 18 маја гостовало у Ваљеву.

Већ сада се друштво спрема да у пролеће 1937 године начини опет једно повеће путовање и то кроз Ђердап до Неготина, да упозна Крајину и одржи помен на гробу Хајдук Вељка.

Друштво има 59 редовних чланова са чланарином од 24 динара годишње, 70 помажућих чланова са чланарином 20 динара годишње, 8 утемељача са улогом од 200 динара једном за свагда и једног добротвора са улогом од 500 динара једном за свагда.

На утакмицу долазе:

Сопран: 1 Анти Радолка, 2 Башић Мица, 3 Данилов Иванка, 4 Јеврић Милица, 5 Ђуркин Љубица, 6 Милошев Љубица, 7 Милошев Евица, 8 Милић Станка, 9 Протић Зорка, 10 Рајић Милица, 11 Станојев Јованка, 12 Тучева Милица.

Алти: 1 Антићева Данипа, 2 Вучетин Јелена, 3 Вучетин Ђурђа, 4 Вучетин Љубица, 5 Вучетин Стана, 6 Ђукић Милица, 7 Ђуркин Станка, 8 Мишић Миладинка, 9 Коканова Ната 10 Палинашка Бојана.

Тенори: I 1 Божић Панта, 2 Данилов Лаза, 3 Протић Бошко, 4 Пиварски Славко, 5 Пиварски Глиша, 6 Ранисављев Стева, 7 Лучар Милован.

Тенори: II 1 Ђукић Милан, 2 Јеврић Стева, 3 Панић Милорад, 4 Радолчин Јова, 5 Рајић Мита.

Бас: I 1 Јованов Илија, 2 Бугарски Станко, 3 Милић Мита, 4 Милић Обрад, 5 Станојев Данило, 6 Станојев Жарко, 7 Шаршански Стева, 8 Ранисављев Обрад.

Бас: II 1 Даниловац Бока, 2 Милић Милорад, 3 Мрковачки Сима, 4 Петровић Петар, 5 Пиварски Никола, 6 Протић Милош, 7 Пућанов Светозар, 8 Пољански Панта.

Часништво: Претседник: Вучетин Бока, секретар: Коканова Милица, хоровађа: Бингулац Озрен.

Грађанско певачко друштво, Србобран

Историјат нашег друштва датира од 1931 године, када је оно основано иницијативом неколико млађих интелектуалаца и занатлија, који су са великом љубављу прегли да новоосновано друштво подигну на достојну висину. Циљ који су оснивачи друштва ставили себи у задатак, поред одржања националне свести и песме на северном делу наше отаџбине, био је развијање музичке и друштвене културе у Србобрану као и отклањање празнине која се догле у Србобрану осећала у отсуству једног мушког хора. У новоосновано друштво могли су се без икаквих тешкоћа и формалности уписивати сви они којима је песма и музика лежала на срцу и у самом почетку у друштво је ступио леп број активних чланова. Први друштвени диригент био је пок. учитељ Душан Вуковић, затим г. Лазар Мудрински, студент права, после њега Ђура Романов, радник и од 1934 године до данас г. Тодор Каћански, студент права под чијом је управом друштво стало у ред наших спремијих певачких друштава у околини. Због недовољних пованих средстава друштво није могло досад узимати учешћа на страни и своју је активност морало ограничити само на Србобран, где је досад приредило неколико успешних забава и концерата. Нарочито велик моралан успех постигло је друштво приликом свога последњег концерта, одржаног првог дана пра-

вославног Божића ове године, на коме је учествовала и млада београдска певачица (колоратурни сопран) г-ђица Радмила Илић, са младим учеником „Станковића“ г. Тодором Дињашким, тенором. Осим добровољних прилога неколико овдашњих грађана друштво није имало никакве друге помоћи и своју скромну активу одржава захваљујући дарежљивости појединих грађана, који су му и потпомогли да управа друштва купи одговарајуће униформе за своје активне чланове, коју намерава први пут обући на утакмици у Новом Салу 7 јуна ове године.

Певачи који ће узети учешћа на утакмици:

Тодор Каћански (диригент), Душан Видаков, Груја Шегуљев, Данило Кулачин, Миленко Гавански, Милован Муњин, Мирко Риговљев, Милан Баскијин, Љуба Павлов, Рада Шегуљев, Гавра Дебељачки, Паја Дорословачки, Милета Шегуљев, Цвета Белић, Славко Максимовић, Јоца Романов, Станко Филипидин, Радивој Слеччев, Лазар Дорословачки, Тоша Шегуљев, Стеван Шегуљев, Веља Шегуљев, Паја Хаднаћев, Жарко Радонић, Стеван Кулачин, Сава Симин, Милош Радишић, Милан Јанковић, Недељко Вујков, Миливој Филипидин, Жарко Гаврилов, Сава Милованчев, Пера Милошев, Ђура Шегуљев, Нестор Шегуљев, Сава Курјачки, Исидор Чобанов, Милан Кишлобрански и Радивој Дињашки.

Кратак историјат „Хашире“, Јеврејског пев. друштва Нови Сад



Јидовско певачко друштво „Хашира“, Нови Сад

У другој половини 1934 год. неколико новосадских музичко одушевљених јеврејских младих људи одлучили су да један део свог слободног времена посвете гајењу јеврејске црквене, јевр. националне и југославенске националне песме. Мисао тих младих људи наишла је јако брзо на разумевање у једном ширем слоју јеврејске омладине, љубитеља песме. И тако је дошло до оснивања јевр. пев. друштва „Хашире“ у Новом Салу, 13 I 1935 г.

Тада почиње „Хашира“ под стручним водством г. Л. Белогорског, свој хорски рад. Амбиција певача омогућила је, да се „Хашира“ већ након крат-

ког заједничког рада могла одавати позиву Јадранске страже у Новом Салу, да учествује шестомесечном помену смрти Блаженопочившег Витешког Краља Александра I Уједињитеља 9 априла 1935 год. Ово је био први јавни наступ „Хашире“, којом је приликом одала почаст Неумрлом Краљу певајући једну југославенску и једну јеврејску црквену композицију.

Друго импозантно комеморативно учествовање везује „Хашире“ 8 децембар 1935 г., на који је дан Певачка Жупа, Нови Сад, приредила великом југославенском музичару композитору Исидору Бајићу 20 годишњу помен од смрти. Том при-

ликом „Хашира“ је отпевала две Бајићеве композиције на опште задовољство и признање слушајалаца.

Осим тога приредило је пев. друштво „Хашира“ у току лета 1935 г. у Ср. Митровици и Руми, а почетком 1936 г. у Бачкој Тополи и Новом Саду концерте на којима је поживела огромне моралне успехе.

За оснутака и напредовање овог младог певачког друштва припада нарочито признање господи д-р Фердинанду Лустигу и Јулију Хајошу, који су га од почетка оснивања па до данас како морално тако и материјално са великом љубављу и разумевањем потпомагали.

„Хашира“ је поставила себи за задатак гађење и ширење јевр. и југосл. црквене и световне музике и песме, на коме је пољу с обзиром на кратко постојање друштва постигла до

сада задовољавајуће резултате, те се може са сигурношћу очекивати, да ће се овај рад у будуће још усавршавати.

Претседник друштво је д-р Тибор Дезидер, адвокат.

Списак певача-учесника „Хашире“ на утакмици: Кацаф Армин, Инг. Гискан Сто, Лихт Јосип, Наташ Ервин, Лупу Вилим, Флајшман Људевит, Бреслауер Мартин, Фишер Павле, Кимелберг Карло, Сматана Људевит, Хелер Јосип, Фишер Људевит, Хајзлер Вилим, Штерн Лео, Гатан Фриц, Требић Мирослав, Краус Јосип, Шер Оскар, Левенбергер Исо, Дајч Александар, Д-р Часар Виктор, Мађар Золтан, Вертхајм Павле, Флајшман Берталан, Инг. Вертхејм Ладислав, Гискан Карло, Бахрах Тибор, Инг. Брегл Павле, Штајн Ладислав, Ледерер Андрија, Розенберг Александер, Херпл Јосип.

Кратак историјат Српског занатлиј. певачког друштва „Стражилово“ у Срм. Митровици



Српско занатлијско певачко друштво „Стражилово“ у Срм. Митровици

Српско Занатлијско певачко друштво „Стражилово“ у Ср. Митровици основано је године 1912. Правила су му потврђена год. 1914. —

У почетку друштво је имало само мушки хор. Први претседник био је пок. Миливој Ковачевић, угледни кројач срм. митровачки. Први хоровађа био је Димитрије Рашић, учитељ, а сада школски надзорник у Бачкој Тополи.

Године 1914 одмах на почетку светског рата друштво је било забрањено, претседник Миливој Ковачевић интерниран, а сва имовина друштвена конфискована.

После светског рата „Стражилово“ је поновом снагом наставило започети рад, — 16 децембра 1918 године.

Године 1919 преузео је дужност хоровађе Богдан Лалошевић. Те године основан је одмах мешовити хор „Стражилово“ и научена је литургија за мешовити хор.

Поред концерата у месту друштво је приређивало у околним местима веома успела села и предавања за народ. Ускоро основана је и дилетантска секција која ради врло успешно.

Осим световних концерата друштво приређује и своје духовне концерте. Својим солидним радом „Стражилово“ је

стекло леп број чланова помагача и ужива у грађанству врло добар глас. На београдском радиу иступило је ово друштво неколико пута.

Године 1931 на утакмици певачких друштава у Сомбору, „Стражилово“ је однело I награду у трећој категорији и добило сребрни пехар са песмом од Косте Манојловића „Как је Стојани мома.“

Друштво узима видног учешћа у свим национално-културним манифестацијама у Ср. Митровици. Године 1935 маја 16 посетило је корпоративно са својим хором гроб Витешког Краља Александра I Ујединитеља на Оплећцу, где је појало при свечаном помену у крипти.

Друштво ради и данас врло интензивно на неговању наше народне песме и на тај начин врши вредно и са пуно добре воље своју национално-културну задаћу.

Данашњи претседник је г. Бељански Рада, угледни кројач срм. митровачки; хоровађа г. Богдан Лалошевић, управитељ школе. Исти води са врло лепим успехом преко 17 година без престанка хор „Стражилово“.

Друштво ће ускоро свечаним начином прославити 25 годишњицу свога успешног рада.

Чланови хора су следећи: Хоровађа: Богдан Лалошевић.

Сопрани: Гива Јаношевић, Милица Савић, Лепосава Стојановић, Љубица Новаковић, Рушица Миглински, Љубица Црнић, Персида Стефани, Славка Јерковић, Драгица Петрић, Мара Јаворски.

Алтови: Аница Лалошевић, Даница Косановић, Ирена Весели, Јованка Бировљев, Софија Бауман, Кајка Ненадовић, Јулкица Томић, Мара Радованов.

Тенори: Славко Павловић, Душан Мојић, Стеван Курјачки, Милош Живковић, Лазар Клаји, Јаков Крелинг, Мирко Стефани, Јефта Радивојац.

Басови: Никола Кулић, Спаска Махсимовић, Стеван Стојановић, Лазар Јовановић, Јован Дукић, Бошко Матић, Лазар Радосављевић, Илија Станојевић, Бора Главашки, Ђока Тучић, Лоренц Бауман, Милан Бабиновић, Бошко Аперлић, Милош Ивановић.

Црквено пев. друштво у Турији

Пре светског рата у два маха у Турији су образовани певачки хорови, који међутим нису били дужег века. Непосредно после Ослобођења ђаци средњошколци формирали су свој мали, али изврсни збор, који је под вођством г. М. Вујина за време ђачких ферија певао на литургији, а код грађанства пробудио жељу, да Турија добије стални грађански хор, какав је имала неко време пре Ослобођења под вођством г. М. Протића.

Постојање хора на селу везано је по правилу за личност хоровађе, а у Турији не беше никога ко би могао водити грађански хор. Доласком г. И. Семелића за учитеља у Турију изгледало је да је то питање решено, па су тако г. М. Вујин и И. Семелић у октобру 1922 год. сазвали оmlадину на скупштини, на којој је конституисано ЦПД у Турији.

Хоровађа г. Семелић је одушевљено започео рад са мешовитим збором од око 80 чланова, брзо прешао Остојићеву литургију и након 4—5 недеља рада изводио је већ са хором у цркви, Истим темпом наставило се са неговањем световне песме, са којом је испуњен програм једнога села. Певачи су сами желели да у раду што пре покажу видне резултате што је друштву веома шкодило.

У јесени 1923 год. дужности хоровађе прима на себе г. М. Вујин, тада студент у нади да ће Турија наскоро добити у г. Травању жељеног хоровађу. Обновљен је мешовити хор, али са мање чланова. Радило се невероватно много. Певање у цркви повратило је код чланова изгубљено самопоуздање и веру у њихове певачке способности, привукло је нове чланове и друштву је прибавило угледа. Пошто је хоровађа у 1924 и 1925 због студија и службе у војсци дуж времена био одсутан, заменио би га који пут г. М. Јојкић, садашњи тајник наше Пев. Жупе.

Како у Турију никако није стизао очекивани хоровађа г. Травањ, питање интензивнијег рада Друштва решено је на тај начин, што је 1926 узет за хоровађу и г. Боривоје Степанов, тада гимназиста, из реда редовних чланова Друштва, па је тако Друштво пуно 4 године стварно имало 2 хоровађе. Заједнички рад гг. Вујина и Степанова подигао је много Друштво и ово је могло већ у 1927 години приредити концерт састављен искључиво од хорске песме. Од тада Друштво ни једне године није пропустило а да не би приредило бар 2 концерта.

1930 година беше необично тешко по рад Друштва. Г. Степанов услед студија и женидбе није могао водити хор, а г. Вујин је био у жалости за сестром Зорком, вредном чланицом ЦПД, тако да је хором управљао пола године г. М. Јојкић, који је иначе за то време нарочиту пажњу обратио на инструменталну секцију и ову толико подигао, да је чак и на страни концертирала.

Рад је након тога настављен нормално. 1932 год. Друштво је прославило 10-годишњицу рада.

За 14 година Друштво је приредило равно 20 концерата, од тих је 2 на страни — у Србобрану и Надаљу. Од концерата по програму се нарочито истиче концерт из 1934 год. састављен искључиво од Мокрањчевих руковети и духовни концерт на дан годишњице смрти Краља Александра, састављен од ремек-дела наше и руске духовне музике.

Друштво подједнако негује духовну и световну музику. Певало је целе литургије: Котура, Остојића, Мокрањца и Бортњанскога и одломке Виноградова, Фаћејева и др. Има богат репертоар духовних песама. Исто тако много је радило на световној песми. У до садашњем раду заступљено је: 29 српских, 13 хрватских, 7 словеначких, 20 руских и 6 чешких композитора. Највише је композиција певано од Мокрањца и Бортњанскога.

Друштво од како постоји сваке године пева бар 30 пута на литургија без њега се не да замислити уопште никаква важнија прослава ни манифестација у месту. Извођење песама је било вазда на висини. О томе сведоче прикази концерата, као и утакмица у Ст. Бечеју у 1929 години, на којој се Друштво пласирало као 4 по рангу од свих учесника, а као најбоље од сеоских певачких друштава.

Задње две године од својих чланица изгубило је Друштво више од половине, — удаја, смрт, селидба итд. — па је узело велики број нових чланица. Принова у певачком материјалу, махом прави почетници, још се једнако осећа. Са подмлатком Друштво има 70 редовних чланова.

Друштво је зачлањено у Јужнословенском певачком савезу од дана када је Савез основан.

Необично агилан рад хора, кроз чију је школу прошло до сада преко 300 чланова, доказује да се у Турији озбиљно негује хорска песма и да онде има услова за одржање збора. За успешан рад и одржање хо-

ра припада највећа заслуга г. М. Вујину, сада банк. чиновнику у Новом Саду, који већ 10 година не пропушта недеље ни празника да дође у своје родно место, где време посвети у првом реду на рад ЦПД, без икаква хонорара и носећи сам путни трошак.

На челу Управног одбора стајали су до сада: Василије Јојкић, парох, Ђура Медурин, економ, Фрања Фрлан, учитељ, Владимир Суботички, општ. бележник, Јовица Медурин, чиновник, а сада Миленко Рунић, парох.

У чланству су окупљени певачи из свију сталежа. Рамене уз рамене у хору певају свештеник, економ, занатлија и надничар. У Друштву међу члановима влада примерна слога.

Друштво сарађује у месту на просветном пољу са осталим организацијама. Певачке пробе одржава у школи. — Девојачко коло у Турији везе заставу ЦПД-у за 15-годишњицу, која пада 1937 године. За заставу материјал даје Српска православна црквена општина у Турији.

Списак редовних чланова Црквеног певачког друштва у Турији, који ће учествовати на жупској утакмици:

Сопрани: Јулка Медурин, Аница Сремчев, Даница Томић, Љубинка Медурин, Драга Јојкић, Нада Зеремска, Милка Зеремска, Алка Гаврилова, Љубица Кривокућа, Стевка Радишић, Дамјанка Бељанска, Бојка Милошћин, Лена Малетин, Јелица Ралосављева, Верица Медурин, Славка Бабић, Алка Црнојачка, Марија Ралосављев, Исидора Џилтова, Ранка Јоцић.

Алти: Јулка Рунић, Живка Дудварска, Олгица Николић, Дренка Елесин, Јеца Сиришка, Лекса Ђисалова, Аница Јојкић, Миланка Нићин, Софија Митровић, Иванка Вујин, Љубинка Малетина, Софија Вујин, Милица Црнојачка, Смиља Гаврилова, Спасенка Драшћин, Милена Живановић, Исидора Зеремска, Евица Цанојачка, Вера Молдованов.

Тенори: Стева Вујин, Веља Стојков, Данило Малешев, Љубица Зеремски, Славко Елесин, Жарко Станков, Славко Ралосављев, Ђура Јојкић, Владан Медурин.

Басови: Глигорије Малетин, Јован Обадов, Рада Гајимов, Тоша Јојкић, Крста Црнојачки, Миленко Рунић, Васа Бабић, Славко Вујин, Данило Медурин, Јовица Медурин.

њу световне песме друштво пекује и црквено хорско појање те у цркви поји сваког празника а и недељом кад прилике дозвољавају.

Оснутац, опстанак и напредак овог друштва везан је са личношћу хоровађе г-ђе Милице Маринковић, учитељице, која неуморно дела и доводи ово друштво у ред ремираних друштава, а све то врши бесплатно из чисте љубави и оданости за просвећивање свога народа, те је за тај рад одликована орденом Св. Саве V степена.

Колико је ово друштво у напретку види се из тога, што ужива углед, види се надаље по томе што у тако малом месту као што је Белегиш има 48 извршујућих чланова-ица, 27 потпомажућих, 11 утемељивача и 2 члана добротвора.

Списак чланова-ица који ће учествовати на утакмици жупе „Исидор Бајић“:

Сопрани: Бекић Мила, Јосимовић Деса, Јосимовић Со-

фија, Костић Аница, Курјак Александра, Мазинјанин Меланија, Мазинјанин Радинка, Мамузић Вида, Милединовић Радмила, Опачић Душица, Петковић Радмила, Растовић Зора.

Алти: Босиљковић Иванка, Градић Смиља, Грбић Даница, Јосимовић Гордана, Јосимовић Вида, Мамузић Бојана, Мамузић Софија, Радиновић Јованка.

Тенори: Богучовић Миленко, Вукелић Милутин, Бекић Бранко, Бекић Никола, Бекић Паја, Златовић Рада, Јелачић Паја, Лончар Бошко, Малбаша Рада, Мамузић Стеван, Маринковић Никола, Миљиновић Никола, Тарбух Бока, Гвозденић Душан.

Басови: Вукашинац Душан, Грбић Здравко, Бекић Радивој, Златовић Здравко, Јапчић Милан, Јосимовић Радован, Костић Живан, Маринковић Богољуб, Маринковић Младен, Маркушевић Момир, Маркушевић Ранко, Пејиновић Никола, Радиновић Божа, Растовић Рада, Растовић Тоша, Растовић Марко.

Новосадски академски мушки хор

— Кратак историјат —

Новосадски академски мушки хор основан је 1933 године (оснивајућа скупштина 12 децембра 1933) од неколицине академичара, који су раније сарађивали у разним певачким друштвима, међу којима и данашњи његов хоровађа Светолик Пашћан-Којанов. Оснивање овог хора дошло је као последица жеље и потребе, да се у Новом Саду оснује један мушки хор, пошто су постојали сви услови за његово постојање. Оправданост ових предвиђања убрзо се доказала, јер је хор, иако сувише млад, шест месеци по оснивању, приредио свој први званични концерт, који је доказао полетну снагу овог хора, а што је најважније задобио је у своје почетку и драгоцене симпатије Новосађана. То је био скроман почетак у културно-националној мисији овог младог хора. Кратко време после тога, неколико нових наступа хора, документовали су виталност његову. Нажалост, материјалне прилике у знатној мери су утицале на интензитет у раду хора и успориле онај замањак и напредак, који би хор иначе, с обзиром на квалитет својих чланова, требало да је постигао. Сем тога, велики поремећај у раду овог хора, баш у самом његовом почетку, наступио је као последица трагичног убиства Блаженопочившег Витешког Краља Александра I Ујединитеља 9 октобра 1934 године. Дубока жалост, коју су одржавали сви савезни певачки хорови за губитком свог покровитеља, у току 1934 и 1935 године ограничила је рад самог хора на пригодну духовну песму.

И поред свега тога, и у томе периоду времена, хор је показао извесну активност. У туђој и жалосној по нас 1934 и 1935 години, хор је приредио или је учествовао у низу комеморативних концерата и то: 9-XII-1934 године у Сремским Карловцима, којом прили-

ком је први пут изводио са Женским музичким удружењем Опело Светолика Пашћана-Којанова, посвећено сени Блаженопочившег Краља Ујединитеља; 16-XII-1934 год. у Петроварадину; затим је хор суделовао 17-XII-1934 год. на комеморативном концерту који је био приређен у корист пострадалих породица ових рудара, који су за време експлозије у руднику Какњу изгубили своје животе; 13-I-1935 год. хор је у заједници са Женским музичким удружењем из Новог Сада приредило прославу 700-годишњице Св. Сави; 15-VI-1935 год. на прослави 25-годишњице диригентског рада хорског диригента г. Пашћана Светолика, хор је такође суделовао уз остале новосадске хорове; 9-X-1935 год. са женским музичким удружењем приредио је комеморативни концерт у Банској управи приликом годишњице смрти Блаженопочившег Краља Александра I Ујединитеља, а исто тако 10-X-1935 год. суделовао је приликом комеморативног концерта приређеног од стране Народне одбране; 1-XII-1935 год. хор је суделовао у заједници са сокоlima приликом прославе дана Уједињења; 6-XII-1935 год. хор је суделовао приликом прославе композитора Исидора Бајића заједно са свим новосадским хоровима и 7-III-1936 год. хор је приредио и одржао концерт у Бачкој Паланци.

Хоровађа друштва је од осnutка до данас г. Светолик Пашћан, који ради драговољно и бесплатно.

На челу садашње управе је г. д-р Миодраг Димитријевић, бански саветник, а пре тога је био г. д-р Милан Матић, адвокат, сада почасни претседник Друштва, коме друштво дугује захвалност за издашну материјалну помоћ у почетку хорског рада, када је помоћ била најпотребнија.

Српско ратарско певачко друштво, Белегиш

Српско ратарско певачко друштво у Белегишу, основано је и почело своју делатност 1927 године иницијативом Госпође Милице Маринковић, учитељице. Редовних чланова било је 29 а потпомажућих 13.



Чланови Српског ратарског певачког друштва у Белегишу.

Рад овог друштва за кратко време показао је завидне резултате. Приређивани су врло успели концерти и забаве у месту и околини. Од прихода тих приредаба и добровољних прилога чланова, заузимањем хоровађе купљен је фебруара 1931 друштвени певачки дом, у вредности 40.000 динара. Исти има салу, учioniцу, читаоницу и спремнице, те пространу бину. Освећење Дома обављено је врло свечано 9 јуна 1932 године у присуству изасланика г. Министра Просвете, те изасланика Ј. П. С. из Београда и многих корпорација, као и певачких друштава из Земунa и околине, те камену, Сурдуку и Старим Бановцима.

певачко друштво „Стражилово“ из Митровице.

До данас је ово Певачко друштво приредило 25 врло успешних забави и концерата у месту а 4 забаве са концертним делом у Ст. Пазови, Слан-

На певачком слету у Сомбору 1931 године узело је ово друштво учешће ван утакмице где је отпевало на концерту мешовите хорске песме.

19 новембра 1933 приредило је ово друштво врло успешан концерт и забаву у Сремској Митровици.

7 новембра 1934 године ово певачко друштво је узело учешћа у поклонственој депутацији среза Старопазовачког на Оплепац, којом приликом е појало на литургији и помену у Крпоти, које је преносила радио станица Београд, и том је приликом положило венац на гробу Блаженопочившег Витешког Краља Александра Првог Ујединитеља.

Сем делатности на шире-

МУЗИЧКО ДРУШТВО, НОВИ САД

Идеја о оснивању Музичког друштва у Н. Саду потекла је 1920 године, а под коначно исте године је на конституативној скупштини 15 новембра приведена у дело.

Сврха Друштва је јасно изражена у првим Правилима, где се истиче да је циљ Друштва неговање јужнословенске, словенске и стране народне и уметничке, световне и духовне, вокалне и инструменталне музике, те одржавање Музичке школе ради васпитавања подмлатка и стварања широке музичке публике.

Оснивање Музичког друштва је по музички живот Новог Сада од необијачне важности, пошто Нови Сад ни пре Ослобођења није имао сталног чисто грађанског хора, ни оркестра, него је имао само сталешка и школска певачка друштва. Музичка школа Исидора Бајића, приватног карактера, угасила се после живота од неколико година због светског рата и скоре смрти његовог творца И. Бајића.

Скоро читав први децениј рада Музичког друштва посвећен је вокалној хорској музици. У том периоду као друштвене хоровађе радили су одлични наши музичари и диригенти и то г. г. Влад. Каракашевић, Ловро Матачић, Јован Бандур, Бранко Чобанић, Светозар Пашћан, Хинко Маржинец, те Дамаскин Давидовић.

За то време Друштво је приредило читав низ успешних концерата у Новом Саду и на страни, а у 1926 год. концертирало је у Чехословачкој у Прагу, Плзну, Табору и Братислави. Извођена су дела скоро свих јужнословенских хорских композитора, а од већих ствари наведен је Моцартов Requiem, Опело Ст. Христина, Stabat mater од Giov. Batt. Pergolesi, те на Вардари од Петра Коњевића.

Особиту пажњу посветио је духовној музици српској и руској поч. Дамаскин Давидовић, под чијом је руком у томе правцу постигло Друштво особитих успеха.

Године 1927 Музичко друштво отвара своју музичку школу, под именом „Музичка школа Бајић“, која се одржала до данас и сада има 8 наставника и око 60 ученика.

1930 године спроведена је потпуна реорганизација Друштва, донесен је и нов статут. Друштво је у своје програму обухватило још шире поље за свој рад и да би тај рад што боље могао функционисати, подељено је друштво у одсеке. Већ тада хорски и школски одсеци настављају полетно рад, а у 1934 години коначно је решен проблем рада друштвеног оркестра, које је на дневном реду још од 1926 године.

Десетогодишњица друштвеног рада обележена је запаженим концертима у Н. Саду и на страни. Од већих турнеја истиче се нарочито концертирање Друштва у Србији и Јужној Србији у години 1932, што спада у највеће успехе друштва и одакле су чланови повели незаборавне успомене.

Сваке године од тада Друштво је поред концерата у месту концертирало и на страни, а често је иступило на концертима заједно са другим хоровима у месту.

Рад на неговању духовне песме продужио је нарочито г. Максимилијан Микшић, који је на место руских литургија Бортијанскога и Чеснакова увео Мокрањчеву.

Г. Борис Зорко, наставник музике Карловачке гимназије, спремао је између осталог концерт песама Мале Антанте, са којим је друштво намеравало ићи на турнеју по Чехословачкој и Румунији, али је рад на томе посве прекинут марсељском трагедијом у октобру 1934, када је пола године друштвени рад био посвећен искључиво духовној музици.

Друштво је учествовало на читавом низу комеморација Блаженопочившем Краљу Александру и дало је само комеморативни концерт Покровитељу Јужнословенског певачког савеза и његових друштава и ишло је на Опленац да се поклоним Сени Краља Мученика и Краља Уједињитеља.

На комеморативном концерту Блаженопочившем Краљу Уједињитељу изведени су делови Моцартова Requiem-a, када су заједно иступали хорски и оркестрални одсек друштва. Оркестрални одсек је организован на тај начин, што је Друштву приступила новосадска Филхармонија као самостални одсек.

Тако од 1934 године Друштво ради у 3 самостална одсека: школски, хорски и оркестрални. Сваки од тих одсека стоји под самосталном управом, а сви скупа имају опет Централну управу друштва.

На челу Централне управе стоји и сада г. Др. Бранко Николић јавни бележник и народни посланик, а секретар је г. Петар Павасовић. Претседник хорског одсека је г. Лазар Андрић, а секретар је г. Жарко Докић.

Овако организовано Друштво само у години 1935—1936 имало је преко 60 јавних иступа, од којих су запажене другарске вечери, које се одржавају свакога месеца. Активност Друштва показује се и у правцу прикупљања у Музичко друштво, као у Музичку матицу, и осталих певачких друштава у месту, како би давали тон музичком животу у земљи.

Са жалашћу морало би се констатовати, да се музичко друштво од свога постанка па до данас, увек имало борити са финансијским тешкоћама, пошто Нови Сад нема Музичког дома, са скромним својим средствима једва је у стању да најнужније издатке покрије. Иако рад Друштва је тако плодан, успешан и свестран, Друштво је навлазило увек на врло слабу потпору оних, који би били позвати да се брину, да Нови Сад одржи Друштво које би могло најбоље музички репрезентовати Српску Атину, и бити наша прва Музичка матица.

Друштво је учествовало више пута на јавним смотрима и утакмицама, између осталог на покрајинској утакмици у Сомбору, када је освојило сребрни пехар, као 2 по рангу од учесника на утакмици, који су се такмичили у I категорији.

Друштво је преко својих одсека, а и преко својих појединих чланова, потпомагало националне и културне манифестације новосадска организација и друштва у свакој датој му прилици, те је поред његова артистичког рада вредно споменути и његов значајан национални рад.

1932 године Друштво је одликовано орденом Св. Саве 4 степена. Признање за свој рад добило је напоскон Друштво са највишег места, када је 1935 године Његово Величанство Краљ Петар II благоизволело примити се покровитељства ове националне и културне установе.

Списак чланова хора Музичког друштва из Новог Сада који ће учествовати на утакмици Жупе „Бајић“.

Сопрани: 1) Јанковић Дара, 2) Бранковић Марија, 3) Калембер Еуфемја, 4) Јорговановић Софија, 5) Веселиновић Софија, 6) Тошић Олга, 7) Теодоровић Олга, 8) Ђорђевић Гордана, 9)

Розенберг Ила, 10) Александровић Ксенија, 11) Изаветчић Неда, 12) Барна Јелена, 13) Владисављевић Теодора, 14) Штанфер Илона.

Алтови: 1) Вера Ивж Д. Тошића, 2) Бајић Љубица, 3) Крчединац Наталија, 4) Мојић Ђурђинка, 5) Продановић Милица, 6) Мијатовић Милица, 7) Станисављевић Боса, 8) Трифуновић Софија, 9) Сорочинска Надежда, 10) Милошевић Зора, 11) Јовановић Слободанка, 12) Трегубова Антонија, 13) Ристић Јелена, 14) Дара Кафка.

Тенори: 1) Пушић Бранислав, 2) Павасовић Петар, 3) Бранковић Милице, 4) Цветковић Франја, 5) Ивж Душан Тошић, 6) Плавшић Жарко, 7) Гаварић Саза, 8) Веселиновић Павле, 9) Ерлевајн Милан, 10) Влашкалић Петар, 11) Посавец Франја, 12) Лесковић Емил, 13) Маринковић Александар.

Басови: 1) Андрић Лазар, 2) Ердељан Александар, 3) Алексић Василије, 4) Станисављевић Влада, 5) Докић Жарко, 6) Матић Чедомир, 7) Шатрић Душан, 8) Фанчевић Иван, 9) Вуковић Валтер, 10) Миловановић Обрад, 11) Будин Вукашин, 12) Крчединац Радивој, 13) Палчик Василије, 14) Бербаговић Панта, 15) Газибара Стеван.

Мало са Благовештенског Сабора 1861

Срби у бившој Угарској и Троједној краљевини имали су права на основи својих добивених и краљу преааливених привилегија унутар ових земаља на заокружену своју аутономну територију. На темишварском сабору 1790 тврдокорно су се држали ових својих привилегија. На мајској скупштини у Сремским Карловцима 1848 године створили су Војводињу уз одобрење цара у Бечу на цивилном делу Срема, Бачке и Баната. Тадашњи владар Франја Јосиф ово је одобрио, узео је титулу великог војводе српског и дозволио бирање војводе. Изабран је пуковник Стеван Шупљикац. Заоудес донео је његову тајанствену изненадну смрт а после његове смрти част и карактер војводе српског носили су аустријски генерали немачке народности. Седиште Војводине било је у Темишвару а централна управа била је вршена на немачком језику. 27 децембра 1860 године укинута је Војводина, Срем утврђен Славонија а Бачка и Банат Угарској.

Ова неблагодарност Хабсбурговаца дубоко је увредила српски народ и Хабсбурговци свесни будући ове своје неправде позвали су патријарха Јосифа барона Рајачића, да пошаље 20 угледних меродавних Срба да се нађу на разговору са надлежнима, како да се важе неки скроман варљив мелем на ову тешку и судбоносну равну српског народа. Патријарх Рајачић на ово није пристао и тражио је сазив великог политичког сабора свих Срба у Угарској и у Троједној Краљевини и то како грађана тако и граничара. То није одобрено, али је одобрено сабор са територије укинуте Војводине, односно са њених грађанских делова. Тај са-

бор је имао 78 одличних посланика, саборисао је од 21 марта до 8 априла, имао је једанаест седница и донео је далекосежну политичку резолуцију у 15 тачака и преставку и остао је на терену темишварског сабора и мајске скупштине, и ако су очигледно огроман напор развили, да привилегије српског народа саобразе уставу Угарске и троједне и троједне краљевине и да не повреди осетљивост ни Мађара ни Хрвата. Претставком је доказана и могућност и потпуна полуданост Војводине са уставом Угарске и троједне краљевине. На преставку Хабсбурговци ни су одговорили а ми 1918 године нисмо пошли оном путем, који је српски народ у Угарској и троједној Краљевини кроз векове тврдокорно ишао и тако сјајно на благовештенском сабору обележио и документовао.

На седници од 3 априла врло су значајне изјаве дали два наша војвођанска великана, Светозар Милетић и Јован Суботић и ми ћемо их извести у изводу али са њиховим аутентичним речима, које треба добро запамтити и о којима треба баш данас добро промислити.

Светозар Милетић рекао је: „Премда знам, да ће мој говор без успеха бити, ипак за свету моју дужност сматрам, једну примедбу славном сабору изјавити. Када би политичка могућност била, да се најпре сви ми Срби с Хрватском, па тек онда с њоме заједно с Угарском сајединимо, онда ја против таквог савеза не би ништа имао. Ја не претпостављам, да ће се Хрватска од Угарске сасвим депати, јер држим, да она сама за себе своју уставну слободу одржати не може. Ако и Хрватска то исто мисли, онда се и наше јединство с њима лако

остварити може. Ми би могли с њима имати јединство. Хрвати би задело добили своју одељену секцију, у којој би и ми с њима заједно своју концентрацију наћи могли. У законодавству је главна моћ државна а не у администрацији".

Јован Суботић је још опширније говорио о нашим односима према Хрватима и рекао је:

"Мени се чини, да још једно одношење има, о коме у овом обзире говорили нисмо, а то је одношење целе Војводине к споменутој тројној краљевини".

"Слово моје можда ће сад и без следства прозвучати, али одрећи не можемо, да може време доћи, кад нам неће неугодно бити, да га у актима овог сабора нађемо".

"У првом мом слову изложио сам три ове идеје, који наш народ у овим земљама створити, искупити и оживотворити може, а то су јединство народа србског, сюза са сродном браћом у Славонији, Хрватској и Далмацији и конфедерација са другим угарским народима под круном угарском".

"Ако не сачувамо јединство народа, prestaћемо бити народ и постаћемо само србски обитељи жупаније, дистрикта или области, као год што и сада нисмо овамо као народ позвани, него као србски обитељи постојавше србско-банатске области".

"Ако се не придружимо оној браћи, која у Славонији, Хрватској и Далмацији живе, нећемо верујте ми дуго постојати, што смо имали за прошавших десет година у једном виду, имаћемо га за долазећи десет година у другом; место Војводине немачке, добићемо Војводство мађарско".

"Ми смо у највишем патенту од 18 новембра 1849 године овлашћени искати, да се оној области придружимо, којој желимо".

"А исказујући савез са Хрватском и Далмацијом, ништа друго не чинимо, него жељу ту изражавамо".

"Када буде право наше масе од преко 2,000,000 људи једног елемента, једног језика и једног интереса подупрла, али онда само можемо рећи, да гаранцију за ова права имамо".

"Једина гаранција наша лежи дакле у целости народа и у вези са рођеном браћом у Славонији, Хрватској и Далмацији, која изостати не може, ако се оћемо у целости народној да одржимо".

"На послетку аржим за дужност овај славни сабор опоменути на закључење мајске скупштине, која је сvezу са Славонијом, Хрватском и Далмацијом изрекла, мислећи, да ће овај сабор за дужност своју држати настојати, да се ово закључење обште наше народне скупштине оживотвори".

"И тако после свега овога чинио је предлог овај: Да сабор овај изрази, да ми признајући јединство угарске државе, желимо, да се са другом равноправном чашћу народа нашег саставимо и са Славонијом, Хрватском и Далмацијом склопимо".

"Светозар Милетић је дакле рекао, да Хрватска сама ва се-

бе своју уставну слободу одржати не може и мора се на неког насловити. Милетић би у наше време настојао, да се од чистих српских земаља, Србије, Црне Горе и Босне и Херцеговине образује снажна Велика Србија, на коју се Хрватска мирне душе може основити а не да се у њу утопи.

Јован Суботић је рекао, да су Срби у Банату, Бачкој, Барањи, Срему, Славонији, Хрватској и Далмацији једна народна целина и само онда могу имати политичке вредности, ако су заједно. Пошто су помешани са једнокрвном браћом Хрватима, мо-

Прослава осамдесетгодишњице нашег поноса, дике и генија Николе Тесле, прослављена је најсвечаније

Ову значајну прославу нашега генија Николе Тесле, одржали су поред Београда, Загреба, Љубљане, Новог Сада и остали центри наше Отаџбине Југославије, а на истој су узели учешћа и најистакнутије личности читавога света на пољу науке и званости.

Наш Нови Сад је био први, који се достојно одужио нашем југословенском генију Николи Тесли.

Југословенски геније и слављеник Никола Тесла је још 1900 године у јуну месецу у "Century Magazine" у излагао следеће:

У своме истраживању отишао сам у Коларадо, на планину високу 2000 м. изнад мора. Коларадо је земља на гласу природне електровне снаге. Громови сучести. Једном приликом десило се око дванаест хиљада удара грома у току од два сата а у опсегу педесет км. око мог лабораторијума. Многи су изгледали, као велика горућа стабла са гранама горе и доле, заокружене као лопта, нисам видео, али сам успео да их у облицим и уметнички произведем.

Трећи јули 1900 године за мене је био дан, који никад заборавити нећу. Тог дана сам постигао први доказ о истини, значају и важности за напредак човечанства. Била је бурнолуја времена, ја сам са апаратима био спреман и ставио у дејство испитивања, скалајке су радиле упоредо са удаљавањем олује, слабије и слабије па стању; ја сам пазио и изненадио се кад мало после скалајке опет почеше да раде, све јаче и јаче и опет преставу и даље. Тако се стално понављало и ако је олуја прошла а апарат је и даље са неуманном силом исто радио, још боље и непогрешније, те на тај начин показивао ми је дивну природну појаву и открио праву нарав, без двојбе — сталне валове енергије. Неизмерни значај чињенице, обзиром на пренос енергије мојим системом, постао ми је јасан. Не само да је било практично слати брзојавне вести, по Херцу, него и шум и глас па и неограничену количину снаге, може се послати било у коју даљину без икаквог губитка. Цео наш планет је мала жељезна куглица на осовини електричног струјања.

Даље наш геније предвиђа аутоматско осветљење свих де-

рају тежити да као целина са њима буду у сталној вези састављени и скопчани. Изоставимо у њиховим говорима реч Угарску и ставимо Југославију и имамо одговоре за данас од великана.

Два таква великана поставила су два јасна аксиома. Ми смо заборавили и њих и њихове речи и лутамо по мраку и тражимо нове смешне и неразумљиве солуције. Приликом седамдесетпетогодишњице благовештенског сабора потсећамо наше читаоце на ове знамените и необично умне изјаве.

Ing. Миливој Мамућ.

лова света и изба, једновремено часовно време у целом свету, да човек човека чује и види било у ком крају света помоћу апарата, који ће сваки у џепу од преника моћи носити, даље претпоставља летече машине данашњим превозним средствима са којима ће се из Америке у Европу за пар сати моћи прећи, и на крају вели:

Када се све то практично и у дело буде спровађало, тада ће се човечанство узрујати попут мравињака, када се у њега штаком дирне.



НИКОЛА ТЕСЛА

Наш Геније као филозоф.

Његово мишљење о женском сполу:

Јасан је сваком наображеном посматрачу, преображај жене кроз векове а нарочито пре и после рата.

Женска борба за једнакост доноси нов спољни ред. Женска се узвишује и наслућује унапређење њеног пола а који је тек површан знак, нечег јачег и дубљег у грудима рода-расе.

Женски ум је демонстрирао способност равну уму људима, она ће и обући ум људи, успаване каквоће њеног мозга буде се из стотетнег почивања. — Тако преобразена жена узурпираће вођство у човечанству а коначно угушити женске осетљивости, угушити и матерински нагов, те женидба и материнство постати јој мрско а човечанство тим путем није ће све ближе и ближе — усавршеној цивилизацији тела.

Теслин општи поглед на све што живи и битише:

Човек па и свако друго биће, једноставан је аутомат, који се креће снагом и разумом у толико у колико на њега и његове осећајне органе утиче спољна сила — толико се то биће креће и мисли и ради.

Поклонимо јој пажњу!

Једина и најстарија српска творница за израду друштвених Застава и црквених утвари, јесте творница г. Николе Ивковића у Новом Саду.

Г. Никола Ивковић, са своја два честита, вредна и неуморна сина у својој творници израђује разне и давне заставе за разна певачка и друга национална и хумана друштва, на вуеном нипсу или најфинијој свили, везом са свиленом или златном жицом.



Светислав Ивковић-Бата

Досадањим својим солидним радом и врло умереним ценама, творница г. Николе Ивковића је широм наше Отаџбине стекла завидан рејоме, тако, да јој нема не само такмаца у погледу уметничке израде, већ ни конкуренције у погледу цена.

Творница г. Николе Ивковића деценијама се одржала, а све захваљујући солидној изради и врло умереним ценама.

Творница данас има на стоваришту велики избор потребног материјала, као злата и свиле за вез.

Та творница, која се налази у Новом Саду, Дунавска улица број 29, заслужује од свију и свакога нарочиту пажњу и поверење, ради тога, што је она својом израдом досада стекла признање и захвалност од многих наших певачких и националних друштава, којима је она израдила заставе, зато је топло препоручујемо нашим националним и другим друштвима.

У пажњу свима и свакоме

Добротворна Задруга "Кап млека", хумана национална установа, у Новом Саду, у циљу да пружи одмора, лека и ширим слојевима нашега народа; чија материјална средства не дозвољавају боравак на приморју по скупим хотелима и приватним становама, оснива Дом опоравилишта на Јадрану у Трогиру, на широкој задружној основи.

Та задруга не предвиђа материјалне добити и стварање капитала, него у неодступном принципу да помогне члановима нашега народа и њиховим породицама, да поправе ороуло здравље, и поново се оспособе за даљи патриотско-национални рад у служби народа, Краља и Отаџбине.

Дом опоравилишта, може у свако доба сезоне летовања, да прими 200 чланова, па и више. За целокупну дневну обскрбу

и стан, плаћа посетник: деца до 6 година 15 динара; деца од 6 година до 12 година 20 динара; сви други преко 12 година 25 динара.

У Дом опоравилишта непримају се деца и одрасли са туберкулозом, и другим заразним болестима. Деца ће бити под строгим педагошким и лекарским надзором.

Кухиња је војвођанска. Постоји и посебан бифе уз јефтине цене.

Храна се састоји: доручак: кава, чај, какао, пециво, масло, мед, мармалад или јаја; ручак: супа, месо са два споредна јела, тесто или компот; вечера: предјело, месо или риба, салата, воће или компот.

Сви они, који буду вољни да са својом децом и члановима породице летију у задружном Дому опоравилишта на нашем Јадрану, дужни су поднети пријаву најдаље до 15 јуна. о. г. Посетник је обавезан означити тачан број чланова породице; доба старости, време када намерава летовати наступити, као и завршити, да би Управа могла размештај гостију правилно и по жељи, осигурати.

Сваки пријављивач плаћа уписнину од 100 динара: половина се плаћа приликом пријаве, а друга половина по доласку на летовање.

Мушка грађанска школа на крају школске године

У низу разних омладинских свечаности, којима је завршена ова школска година, изложба ручних радова, почев од књижевачких, ситно столарских (модел авиона), па до врло лепих дуборезачких и иконографских са мотивима из народне историје и народног епоса, заузима видно и симпатично место. Ту изложбу отворио је својом високом посетом наш одлични епископ Др. Иринеј Ђирић на велику радост њака, наставника и сакупљених родитеља. Дочекав од господина управитеља грађанске школе Јована Нађвинског, господин епископ прегледавао је радове познатом својом радошћу над сваком оваком појавом, искрене љубави за поштен рад и за идеалне тежње школе и просвете. Мушка грађанска школа у Новом Саду има 1649 ученика у 16 разреда. Сав тај велики радни народ смештен је у доста тесним просторијама, јер мора да дели зграду, (коју би сам требао за себе) још са женском школом и са станом женске управе те школе. Пчелињак дечји ове последње дане ради још више пуном паром, него обично. У ходницима, у собама, па и у дворшту (харемски раздељеним високим дрвеним зидом, засебно за дечаке, а засебно за девојчице, које су још у том добу, где и без тога не баш сувише радо завирују преко тараба). Свуда врло одужурбаног рада од концертне песме за школске завршне свечаности и од страха од неминуваних „двојки“, који ипак никад није трагичан у том веселом друштву безбрижне младости. А над свим тим „матуралним“ бригама бди увек будно око господина управитеља Нађ-

винског. Он, увек на свом месту, у свако доба дана, у сваки час наставе и одмора, слика је правог педагошког такта и очинске бриге какву многа од те деце немају ни у свом дому, на свом огњишту.



Јован Нађвински директор мушке грађанске школе

Грађанска школа много је више, него иједна друга школа расадиште грађанских врлина и практичних способности оних, на којима свет, па и наш лепи Нови Сад остаје. Док су гимназије и академије у првом реду школе за елиту, грађанска школа васпитава малог човека, грађанина, који ће дати солидне људе нових генерација. Из те школе не излазе недоучени ђаци „вечити“ студенти, који су друштву и нацији више на штету, него на корист. И посве је криво мишљење, да ту треба да иду они „који тобож нису за гимназију“. Тако се не мисли у напредној Словенији и Чешкој, него се у грађанске школе шаљу баш најспособнији. У гимназију иду само они, који посве сигурно мисле свршити свих осам разреда, а не испати већ у трећем или петом. Али наш свет, кад даје дете у школу, не пита за будућност, него јер Ђока даје дете у гимназију — даје га и Јока — и то је обично једини разлог за избор у том правцу. Према томе и општи успеси не могу бити друкчији.

У мушкој грађанској школи завршило је разреде 80% са добрим успехом, јер се овде не ради „ex cathedra“, него сваки наставник ради са читавим разредом и улаже се сав, да би то постигао. Што има и неуспеха, кривња је једино на родитељима, који не воде бригу о напредовању деце, него их пусте, да по читаве дане проведу на улици уз коцку, дреку, свађу, тучњаву и још горе различне проводе. Колика је немарност данашњих родитеља за душевни живот деце своје, не би нико веровао, ко види ту децу одевену и ситну и увек спремно на шалу у јогунлук. Да су данашња деца сувише оптерећена наставним програмом и то нико не може рећи, ко их гледа у том темпу свагдање разиграности и несташлука. Јер бати њак, морало би у првом реду значити: рад и у другом опет рад, рад и изван школе на дому, а не на улици.

У борби је живот — у раду је спас.

СТАЛНО НАЈНОВИЈА ТКАНИНА ДЕСЕНИ НАЈВЕЋИ ИЗБОР НАЈУМЕРЕНИЈЕ ЦЕНЕ

у ПОМОДНОЈ МАНУФАКТУРНОЈ ТРГОВИНИ **ЈАКОВЉЕВИЋ И КЕСЛЕР**

НОВИ САД

КРАЉА АЛЕКСАНДРА УЛ. 10. ТЕЛЕФОН 26-20.

ОТКРИВАЊЕ СПОМЕНИКА ВИТЕШКОМ КРАЉУ АЛЕКСАНДРУ I. У ТУРИЈИ

На први дан Духова 1936 г. обављена је у Турiji свечаност откривања споменика Краљу Ујединитељу, на коју се слегла цела околина.

Споменик је подигнут искључиво из средстава које је дало грађанство Турije, њена општина и организације, као знак захвалности Витешком Краљу за донесену нам слободу и као израз бола за краљем Мучеником, који је ради обезбеђења нашег и учвршћења светског мира на олтар Отаџбине принео своју крунисану главу.

Споменик је осветио г. М. Рунић, туријски парох, а открио га је изасланик Њ. В. Краља, г. Фрања Пацак, пуковник, командант старобечјеског војног округа, поред кога су овом приликом говорили одавајући признање Краљу Ујединитељу и Краљу Мученику: г. М. Рунић, као претставник цркве, г. М. Вујин, као претседник Одбора за подизање споменика, г. В. Симеонов, као претседник Пол. Општине, г. Ф. Фрлан у име друштва и организација у Турiji уз предају заједничког везца, г. апел. судија М. Мандић, као претставник СКОЛСКЕ организације, а

велики број изасланика са стране положио је венац на споменик.

ИЗАСЛАНИК Њ. В. Краља примио је након тога у Општинском дому претставнике друштва.

Зједничком банкету су присуствовали изасланици: г. Министра војске г. пуковник Миличевић, г. Бана, г. М. Јакшић, банов. начелник, уз многобројне госте, а служиле су чланице Девојачког кола у месту. На банкету је подигнут читав низ лепих здравица.

Споменик је израђен из белог мрамора, у висини од 5—6 м, у форми статуе у надприродној величини, а постављен је пред Општинским домом на месту где је Краљ Ујединитељ 1919 год. приликом прве посете наших крајева, ступио на тле ослобођене Турije.

Иницијативу за подизање споменика дао је г. Ф. Фрлан, шк. управитељ у Турiji, а споменик је израдио г. Дејан Бешлић, вајар из Сенте.

На свечаности су учествовала сва соколска друштва старобечјеског сок. окружја, као и певачка друштва из Србобрана и Турije

М. В.

30-ТОГОДИШЊИЦА ГЛУМАЧКОГ РАДА Г. КРЕМЕНИЋА

20 јуна о. г. у Новом Саду ће прославити тридесетогодишњицу глумачког рада г. Душан Кременовић члан трупе Српског Народног Позоришта.

Г. Кременовић је своју глумачку каријеру започео 1904-те године у Брчком, ступивши у трупу Драгољуба Милошевића у улози Максе у Сиглигетијевој комади „Циганин“.

Кроз три деценије г. Кременовић је прелазно, односно пролазио кроз многа путујућа позоришта као: Ђирића, Стојковића, Апе Гавриловића, Душана Зорића, и затим је био члан дубровачког градског, новосадског обласног, сарајевског, пожаревачког градског и најзад Српског Народног Позоришта у Новом Саду, у коме и прославља своју тридесетогодишњицу у комади „Циганин“, у насловној улози Живка циганина.

За ову прославу тридесетогодишњице г. Кременовића, иза-



Душан Кременовић

бран је нарочити одбор, који ће све припреме за исту благовремено учинити, тако да ова

буде достојна рада и заслуга слављеника г. Душана Кременовића.

Ради свога пожртвованог рада на националном и просветном пољу слављеник г. Кременовић је заслужно да му

новосађани приликом његове прославе одаду и заслужено признање; јер тридесет година мучног рада, служећи богињи Талији, јесте свеколики напор, који треба бар признањем наградити.

Мало о Србима из Војводине....

Господине Уреднице,

У чланцима госп. Матића, које сте у своје листу штампали, има схватања, која су нова. Како треба тачно обавестити наше садашње поколење о нашој војвођанској повесници и у Војводини и у држави, то вас молим, да ово неколико редова уврстите у свој лист.

Срби су се као организоване војна сила почели јаче досељавати у Угарску одмах после пада Смедерева (1461) са својим племством и одмах су имали свога војводу, односно деспота. Када је турска најезда растурила мађарску државу, Срби су се у Угарској поделили на три одвојене групе. Мали део остао је под Турцима као што се види из турских арачких тефтера (издани су и на мађарском језику), други су се повукли на незаузету територију према Аустрији, где су били организовани као граничари. Још у половини 17 века један из племена Павла Бакића, деспота, који је учествовао у Мохачкој бици, био им је војни старешина. Од тих Срба је и војвода односно подвојвода Јован Монастерлија који се родио у Коморану а не негде на Балкану. Трећи део тих старих Срба населио се у Јенополију (крај између Кереша и Мориша) и на Ердељско-мађарској граници. Од тих је Срба деспот Ђурађ Бранковић Хепски и брат му Сава владика Јенопољски а доцније у Була-Фехер вару, када су Турци године 1661 освојили Јенопољ (Борош Јене). Те две граничарске организације чиниле су језгро аустријске војске која је 1689 прешла Дунав и упутила се на Балкан; ту су били Текелија, (примед Саве Текелије који је као командант пука учествовао године 1686 при освајању Будима од Турака), капетан Продан Штета и пуковник Павле Несгоровић Дејак који је био командант свеукупне српске оружане силе. Патријарх Чарнојевић је побегао у Никшић испред те војске сигурно по договору са грофом Бранковићем, јер је овај издао проглас на Србе да се боре за обнову своје државе. Пиколомини је послао из Приштине или неког другог места капетана милиције Петра Соколовића до патријара у Никшић када је аустријска војска била у шкрип дошла. Све су то људи као што се види из ових наших крајева који никада турска раја нису били, већ војници-граничари и као такви

привилегисани у оно феудално доба: били су слободни сељаци у ондашњем мору феудалних себара-јобања.

Изгледа да патријарх Чарнојевић није много нашем свету помогао, већ смо ми њега као набеглицу дочекали и својом војном организацијом дали значај њему и његовим људима из Рашке, а који су с њима дошли.

Наша је историја у Војводини још много нерасветљена. У средњем веку изгледа да се разликовала Србија од Рације. Србијом су угарски споменици називали, чини се, оне земље српског народа које су биле у савезу са мађарском државом, а то су Срем, Мачвански Банат, Браничевски Банат и можда и Усора, а Немањинска држава то је била Рација. Ти Срби из земаља, које су биле са угарском у савезним односима, селили су се у Угарску као у своју државу и њима се никакве сметње нису чиниле: они су били као код своје куће. Од тих су Срба и браћа Јакшићи из Нађлака (на Моришу) који су спадали у највеће угарско-државно племство. Стеван и Дмитар Јакшићи били су угарски генерали у војсци краља Матије која је освојила Беч! А ћерка једног од Јакшића удала се за литванског кнеза и родила је матер Ивана Грозног цара московског.

Главни део Војвођанских Срба потичу од тих Срба који уопште никада нису били турска раја. Поморишко-потиска граница организована је од тих старих граничара, као и утврђени шанчеви: Нови Сад, Сомбор, Паланка, Брестовац Баја и Суботица, која су места била тада ван те границе и где су насељени стари ветерани, вероватно са аустријске границе. Монастерлије су се населиле из Коморана у Бају и постојале су скоро до наших дана.

Ово онако на брзу руку. Наша историја је тек овда разумљива када се све то доведе у везу. Од куда би она раја око Чарнојевића имала толико поноса и храбрости да се испрси када није имала ни основа зато: јер су Турци већ године 1690 претерали аустријску војску преко Дунава те је чак код Сенте била битка 1697 године! Од Скопља до Сенте!

Патријарх је напротив одмах подлегао утицају од горе и ослабио интересе Срба граничара за сечујски спашилук и 2400 форината годишње у го-

ЇАРАРЕ, ЖЕНСКО РУБЛЈЕ и VELIKOM IZBORU
BURGHARD
NOVI SAD, Kralja Petra ulica 26.
5% popusta za posetioce Festivala

товом, а његова пришипетља владика Љубибратић из Херцеговине је чак пришао и у нови. Тврдо се држао Сремац из Грабовца Исајија Ђковић, касније владика Јенопољски. Целу пак дипломатску акцију водио је граф Бранковић иако интерниран а преко Исајије Ђковића и српских граничарских официра Дакле поред Чарнојевића било је ту још и других момака!

С поштовањем
Стојан Бовитовац.

А. Б. Ц.

Биро на отплатном систему рада

Филијала Београдског истог Бироа, умољава све г.г. трговце свију бранжи, лекаре, апотекаре, зубне лекаре, дрогеристе, дрваре, шпедитере, јувелире и т. д. да се изволе јавити ради ближих информација у канцеларији Јована Рашића (Ауторска канцеларија), Кр. Петра ул. бр. 3/1 или на телефон бр 32 03 свакога дана од 8 до 12 пре подне и од 3 до 6 по подне.

Корисно је за свакога, јер ће поспешити своје послове.

Управа А. Б. Ц.
Нови Сад.

ДА ЛИ ЗНАТЕ, ДА КЊИЖАРА
„СЛАВИЈА“
ИМА СВЕ САВРЕМЕНЕ КЊИГЕ?

Ово је заиста за похвалу

Једна кафина, ресторани и вариете у Н. Саду јесте „Слобода“, које је власник вредни и симпатични г. Стеван Јураш, а у којој се најбоље и најпријатније могу фамилије забављати.

Поред тога, што се свакога првог и петнаестог, изводи нов европски вариетски уметнички програм; публици стоји на расположењу првокласна кухиња и одлична сваковрсна пића.

Истина, у Новом Саду су досада отворани многи вариети и барови уз велике рекламе; али пошто нису имали солидне основе, нити су полагали пажње на чисто уметничку и солидну страну вариете, морали су брзо ликвидирати.

Напротив вариете „Слобода“, од свога оснука је стао на здраво тло, на којем из дана у дан постиже све веће успехе и поверење новосадске публике.

Одако је понова дошао за директора хотела „Слобода“ г. Жига Мезеји, који је неуморан

у раду, а према публици увек насмејан и предусретљив, сваки посетилац, хтео не хтео, морао је увидети огромну разлику у сваком погледу; а нарочито у тачности послуге, одличном пићу и врло солидним ценама.

Зато, ко жели да са својом породицом и пријатељима проводи пријатне вечери, ми најтоплије препоручујемо кафану-ресторан и вариете „Слобода“ у Новом Саду.

ЧИСТО КАО
НОВО



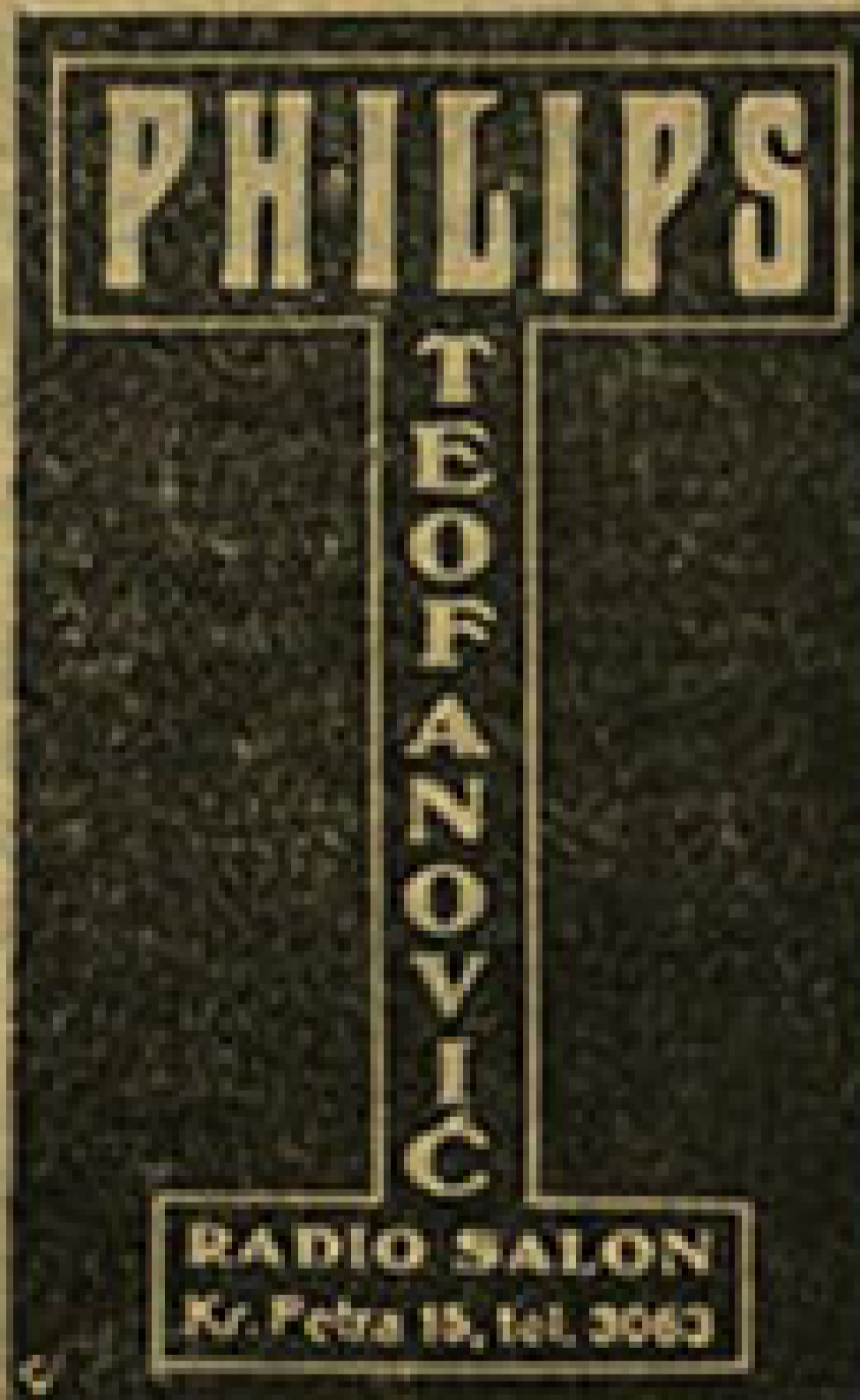
ЕТИЛЕН
ХЕМ. ЧИСТИОНА ОДЕЛА
НОВИ САД - ЈЕВРЕЈСКА 4

У посластичарници ДОРНШТЕДТЕР

Нови Сад, Трг Ослобођења бр. 2
могу се стално добити исврсне специјалне посластике.

У продавницама сладолед (кат. порта бр. 4 и Дунавска ул. бр. 2) преко целог лета уз врло јефтину цену, најбољу врсту сладолед сервирамо.

Специјалне посластике и сладолед за болеснике шећерних болести.
Телефон 26-33.



Ценовник огласа:

1 цм. на 1 ступцу у рекламном делу Дин. 8.—
1 цм. на 1 ступцу у текстовном делу Дин. 12.—

Мали огласи:

до 15 речи са државном таксом
Д. 10.— свака даља реч Д. 1.—

Браћа Новаковић

Нови Сад

Пашинева улица 3

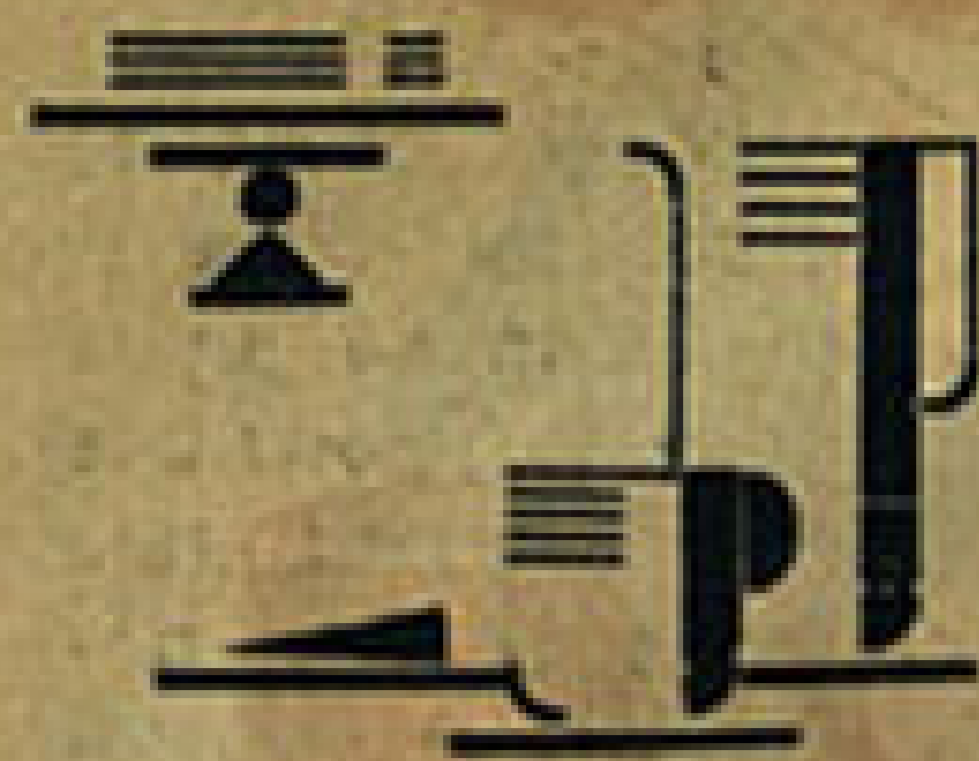
Препоручују своје богато стовариште готовог одела као и спортска одела по мери. Стално на лагеру оригиналних енглеских штофова за одела и зимске капуте.
Цене умерене.

„ЛАФАЈЕТ“

НОВИ САД

Јеврејска улица број 2

Чарапе, мушке кошуље, свилено женско рубље. Велики избор кравата. — ВЕЛИКИ ПОПУСТ ЗА ПОСЕТИОЦЕ ФЕСТИВАЛА



ТЕЛЕФОН 20-06

ТЕЛЕГРАМ: СЛОБОДА

ХОТЕЛ СЛОБОДА

НОВИ САД

ПРВОРАЗРЕДНИ ХОТЕЛ У ЦЕНТРУ ГРАДА
ТЕКУЋА ВОДА / ЦЕНТРАЛНО ГРЕЈАЊЕ

Кафана ресторан **Вариете** (105)

Позориште и кино у кући: Цене умерене. Прворазредна послуга

НОВОСАДСКО ЕЛЕКТРИЧНО Д. У НОВОМ САДУ

ТЕЛЕФОН: 22-69

Дежурни инсталатер 22-16-29-67

Прорачун бесплатно

Тражите богато илустроване каталоге „КУЛПИН“

ТВОРНИЦЕ КОНЗЕРВА Д. Д. У НОВОМ САДУ,
да имате преглед, како многобројне и лепе конзерве произвађа творница
и у промет ставља. Марка „КУЛПИН“ јамчи за чисту производњу, нај-
бољи квалитет! Тражите дакле свугде и увек „Кулпин-Конзерве“.

АЛБУС ДОМАЋИ САПУН

ЧУВА ВАШЕ РУБЉЕ

ДОБИВА СЕ СВУДА!

ПАЗИТЕ НА ИМЕ АЛБУС!

ВУЧЕЊЕ III КЛАСЕ 9 и 10 јуна

Срећке са могу добити у
банкарској радњи и глав-
ној продавници сребрака

Лајоша Лустига

Нови Сад

Кр. Александра 13. Тел. 22-03

ХИГИЈЕНСКЕ МУШКЕ
ЛЕТЊЕ КОШУЉЕ

свакелено кошуље, поло кошуље, у
великом избору код

КЛАЈН ЕУГЕНА

НОВИ САД
ПЕТРОВГРАД

ШОМАН и БАУЕР

Творница вештачког камена и цемента
робе

Продаја керамичких производа
НОВИ САД, Југославија

ТЕЛЕФОН:

Град. канцеларије 23-16
Творнице 22-05

ГОСТИОНА „БОСНА“

„код Страхине“



Гурманска кафана
изврсно јело и пиће
уз врло повољне цене



ЗАСТАВА

ЗА ПЕВАЧКА ДРУШТВА

израђујем у разним израдама на ву-
неном рипсу или најфинијој свили ве-
зене свилом или златном жицом.
Потребан материјал као и злата за
вез имам на стоваришту у великом
избору. - Тражите детаљнију понуду!

НИКОЛА ИВКОВИЋ

ТВОРНИЦА ДРУШТВЕНИХ ЗАСТАВА

НОВИ САД, - Дунавска 29

Трговина нирнбершке, галантеријске,
кратке и плетене робе на велико

ЈОСИФ ЈУЛИЈЕ КОН,

НОВИ САД

код „Плавог Коња“ Краља Александра улица 11
Број телефона 21-40 Основано 1888 г. Брзојави: „Јулес“

Највеће стовариште базарске робе
фабричко стовариште дечијих играчака

OPŠTE JUGOSLOVENSKO BANKARSKO D. NOVI SAD

TELEFON BROJ 29-31 29-32

ADRESA ZA BRZOJAVE: BANKFERAJN

FILIJALA: NOVI SAD

Obavlja najkulantnije sve bankarske transakcije

U celoj državi

najlepši i najveći izbor mantlova i
^{3/4} kostima za dame

„ŠTOF“

FRANJA ROT

NOVI SAD

ĐJOKA V. ŠUŠTRAN

MUŠKI KROJAČ
NOVI SAD

Bulevar Kr. Marije (Ferdinandska palata)

Veliki izbor

engleskih štofova

Cene umerene!

БИФЕ

„ШУМАДИЈА“

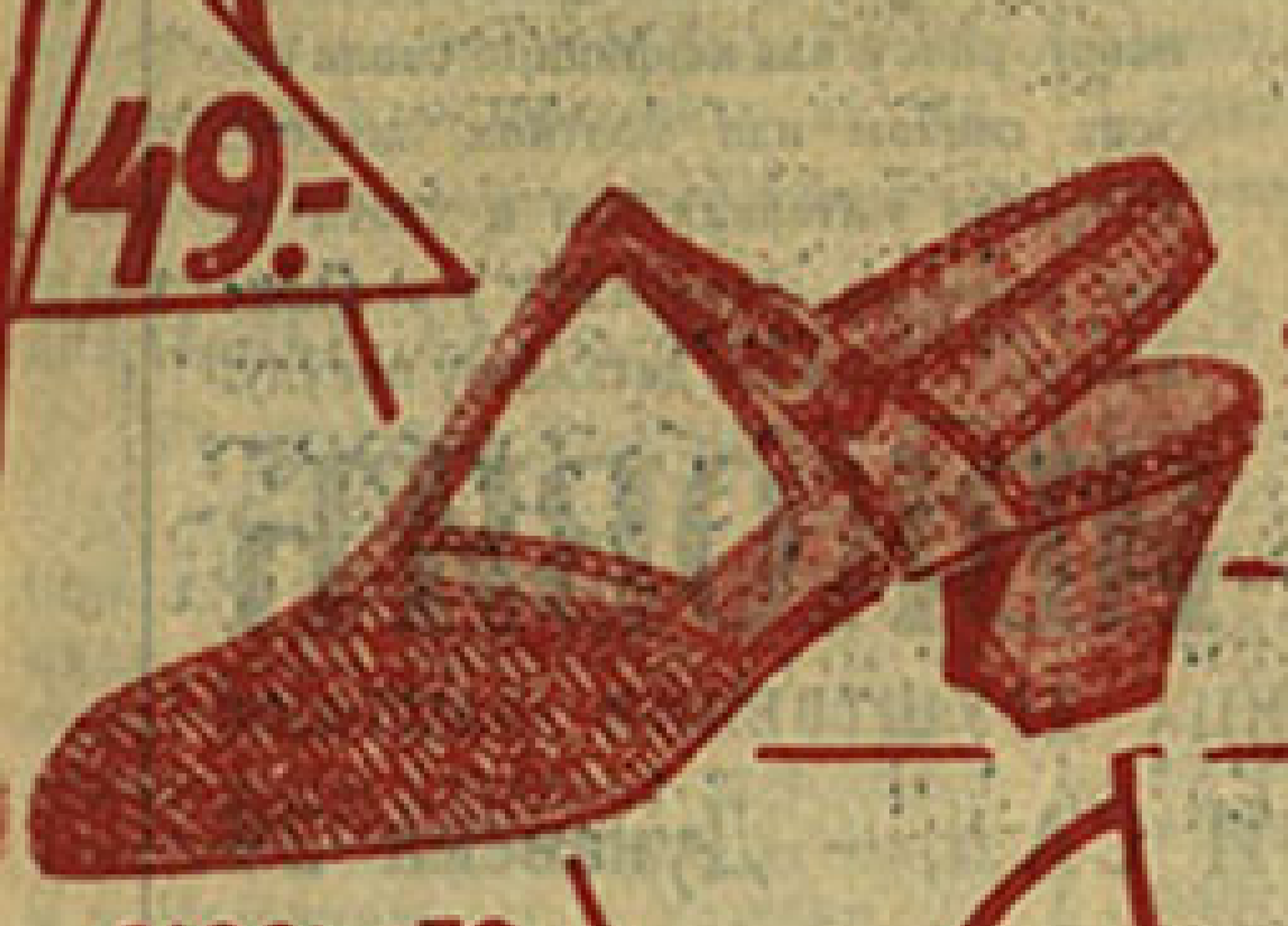
Препоручује најбоља карловачка и
жулска вина.

Сваког дана прасе, јагње
или пидићи на ражњу.

У бифеу столови са седиштом.

Прокић Радомир
Нови Сад, Кр. Петра ул. 7

За лешоване



49.-

61965-70



12.-

4501-04 бр. 23-26
од бр. 27-29 Дин 15.-
" бр. 30-34 " 19.-
" бр. 35-42 " 25.-
" бр. 43-48 " 29.-



19.-

45642-31



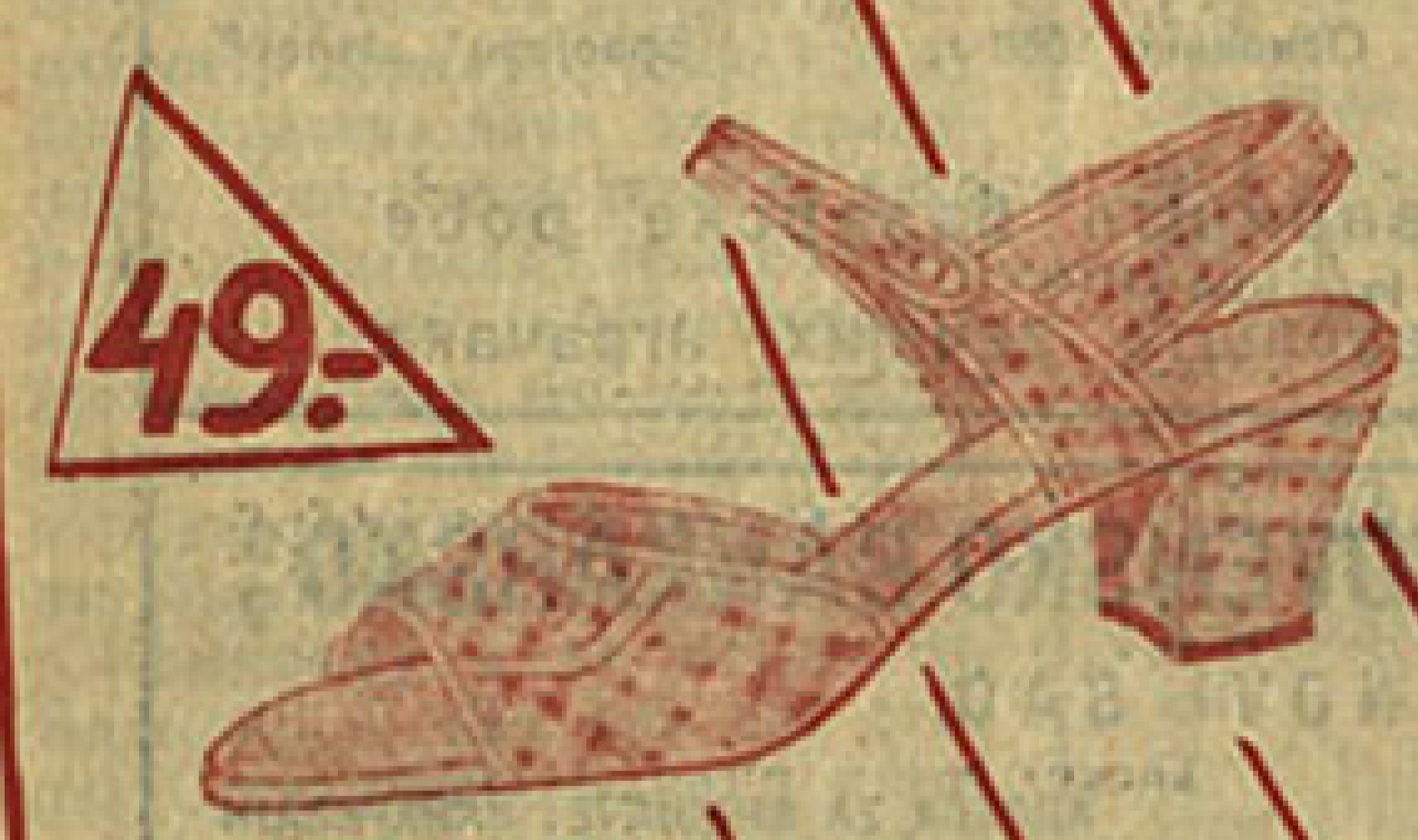
49.-

2985-32



49.-

64895-87



49.-

69895-93



15.-

23891-60



35.-

45847-00



59.-

66995-82



79.-

1937-27



79.-

2995-93



89.-

2027-58



89.-

2927-43

Бата